

preko Ljubljane gdje su se venec. majstori zadržavali. Radionica *M. Cusse* izradila je propovjedaonicu za zagrebačku katedralu (1696) i oltar za franjevačku crkvu u Karlovcu (1698), a Cussinu učeniku pavlina *T. Jurjeviću* s pomoćnikom *P. Bellinom* pripisuje se mramorni oltar u Remetama (1707). Najpoznatiji kipar i klesar u tom krugu je *F. Robba*, autor oltara Sv. Ignacija u Sv. Katarini u Zagrebu (1729) i oltara Sv. Križa u katedrali (1756), osebujna po razigranosti kontura (sada u crkvi Sv. Križa u Križevcima). Pri kraju XVIII. st. samo u zagrebačkoj katedrali bilo je dvanaestak šarenih mramornih oltara s bijelim kipovima i reljefima (danas u crkvi Sv. Ivana u Novoj vesi u Zagrebu, u Varaždinskim Toplicama, Žaknju, Lupoglavu, Glini). Slične oltare izradio je *F. Rottman* za crkvu Sv. Marije u Zagrebu, no oni imaju i klasicističke elemente.

Smatra se da su pavlini povremeno imali vlastitu kiparsku radionicu koja je djelovala u Olimju i Sveticama, a radila je oltare i kipove za Svetice, Kamensko i Crikvenicu. U XVIII. st. najznatiji pavlini kipari drvenih oltara i kipova bili su *P. Riedl* u Istri (oltari u Senju, Puntu na Krku, Sv. Petru u Šumi) i *A. Königer* u Lepoglavi (Gorica Lepoglavska, Sv. Ana u Križevcima, Olimje, Lepoglava).

Baroknoj plastičkoj dekoraciji pripadaju štukature na svodovima i zidovima crkava i dvoraca; štukom su izvedene mreže ornamenata (kapela Sv. Franje u samostanu na Kaptolu u Zagrebu, kapela Sv. Trojstva u crkvi u Lepoglavi, franjevačka crkva u Varaždinu, kapela u dvorcu Klenovnik) kao i velike figuralne kompozicije u bivšim isusovačkim crkvama u Varaždinu (1710) i Zagrebu (Sv. Katarina, 1726–29), rad tal. majstora iz Štajerske *A. J. Quadrija*. Njemu se pripisuje i raskošna štukatura u crkvi Uznesenja Marijina na Rijeci. Štukateri Švicarci braća *C. i J. Somazzi* uz ornamentalne dekoracije na stropovima i zidovima crkava izvide mnoge figuralne kompozicije u reljefu (u Rabu, Kaštel-Lukšiću, Pagu, Milni, Senju, Jablancu, Velom Lošinj, Novom Vinodolskom), gdje su izradili i sadrene kipove na oltaru. Štukater *G. Montevinti* izradio je štukature na stropu franjevačkoga samostana u Poreču (1751) i u apsidi crkve u Kaštel-Štafilicu s likovima Boga Oca i anđela (o. 1774).

Slikarstvo. U to doba, napose u S Hrvatskoj, oslikani su svodovi, kupole i zidovi mnogih crkava, kako baroknih, tako i srednjovjekovnih. U XVIII. st. i u S krajeve dopire tal. način (*G. Quaglio* 1721. slika na svodu Sv. Katarine u Zagrebu). U prvoj pol. XVIII. st. radi najpoznatiji predstavnik baroknoga iluzionističkoga slikarstva u Hrvatskoj, pavlin *I. Ranger* Sv. Ivan na Gorici kraj Lepoglave, 1731; Olimje, 1739; Belec, 1740; Lepoglava, 1742; Štrigova, Sv. Jeronim, oko 1749; Purga, 1750; Kamenica, 1751). Velike iluzionističke kompozicije slika u Dubrovniku *G. Garcia* (Sv. Ignacije, 1715), u Samoboru *F. Jelovšek* (franjevci, 1752), a u Zagrebu *A. K. Jelovšek* (Sv. Katarina, 1762). Iluzionističko slikarstvo nastavlja se i poslije (Trški Vrh, *A. Lerchinger*, 1772; Kutina, *J. Görner*, 1779; Gornja Stubica, dvorska kapela; Zagreb, Sv. Ivan, *A. Archer* i *A. Lerchinger*, 1792; Komin, 1795; Hrašćina, 1796). Zasebnu skupinu baroknoga slikarstva čine oslikani drveni kasetirani stropovi, koji su se pomodno raširili iz Venecije (Nova crkva u Šibeniku, 3. desetljeće XVII. st.; Svi Sveti u Korčuli, 2. pol. XVII. st.; Sv. Bernardin u Kaboru na Rabu, 1669; Sv. Frane u Šibeniku, 1674; Gospa od Škrpjela kraj Perasta, kraj XVII. st.; župna crkva u Vrbovskoj, XVII. st.; Sv. Nikola i Sv. Barbara u Šibeniku, kraj XVIII. st.). Na njima su slikali pojedine svetačke likove ili kompozicije *M. Ponzoni-Pončun*, *M. Capogrosso*, *J. Mandella*, *Napoli* i radionica *G. B. Volpate*, i osobito *T. Kokolja* (Korčula, Perast), koji je oslikao i kasetirani strop ispod pjevališta dominikanske crkve u Bolu. Na drvenim crkvenim tabulatima (ravnim stropovima) pretežu slikarije biljnih ornamenata: Lovrečan, 1666; Velika Mlaka, Košljun na Krku (*I. K. Cosmini*, 1694); Beram, Majka Božja na Škrilinama (o. 1707). — Mnoštvu oltarnih slika po crkvama diljem Hrvatske uglavnom se ne znaju autori a ima i radova pučkih slikara, osobito u drvenim crkvama (Velika Mlaka, Bok). U Zagrebu je krajem XVII. st. slikao zagrebački slikar *B. Bobić* (dvije slike u Sv. Katarini); njegovo autorstvo 8 slika na krilima nekadašnjega oltara Sv. Ladislava u katedrali (sada u Muzeju grada Zagreba) u novije je vrijeme osporeno. Slikari pavlinskoga reda slikali su slike za svoje crkve i samostane: *L. Markgraf* (1694–1704) i *F. Bobić* (1700–28), *G. Taller* (Čakovec, sakristije u Lepoglavi i Kamenskomu, MUO), *I. Ranger* (osim fresaka — kompozicije na naslonima korskih klupa u Lepoglavi), *L. Keckheisen* (Sv. Petar u Šumi). Lotarinžanin *V. Metzinger*, nastanjen u

I. RANGER, *Apoteza Sv. Jurja*, freska u kapeli Sv. Jurja u Purgu Lepoglavskoj

Ljubljani, slikao je oltarne slike za franjevačke crkve u Samoboru, Jastrebarskom, Karlovcu, Trsatu, za crkvu Uznesenja Marijina na Rijeci i crkvu u Pićanu, a njegov pomoćnik *A. Cebej* za Sv. Mariju na Dolcu u Zagrebu. Slike tal. provenijencije rijetke su u S Hrvatskoj (Zagreb, crkva Sv. Marije; katedrala, slika iz Napulja, 1747), a naprotiv, vrlo su česte u primorju; većinom su to djela prosječnih radionica, među kojima ima tek po koji bolji rad (*S. Ricci*, Dubrovnik u crkvi od Karmena; *G. Lanfranco*, Lastovo; Srebrno, kapela Sv. Nikole). U Dalmaciji se tradicija lokalnih radionica gubi. Među dubrovačkim slikarima lokalnoga značaja djeluje na prijelazu u XVIII. st. pod mlet. utjecajem *P. Mattei-Matejević* (Dubrovnik, katedrala, oltarna slika Sv. Benedikta). U području Kvarnera radi u prvoj pol. XVIII. st. bergamski slikar *C. Tasca* (Krk, katedrala, 1706; Trsat, franjevci 1714), a rad je domaćega majstora *F. Jurića* slika »Krunjenje Marijino« u Baškoj Novoj (1724). *F. Benković* (1677–1753) najjača je slikarska ličnost koju je dala naša obala u doba baroka i koja ostavlja vidan trag u razvoju zapadnoeur. slikarstva. Nadahnut bolonjskim, venecijanskim i austr. slikarstvom, otvarao je svojim snažnim osobnim izrazom put klasicizmu (»Žrtva Abrahamova«, Zagreb, Strossmayerova galerija; »Sv. Franjo Paulski«, Split, Galerija umjetnina). U nizu djela izravnih sljedbenika mletačkoga slikara *G. B. Piazzette* (umro 1754) ističe se slika u crkvi Sv. Frane u Šibeniku (rad *G. Lame*?). Kasnomlet. barok s utjecajima *S. Riccia* zastupa niz slika, u kojima je već nagoviješten klasicizam (bratovština Sv. Duha u Splitu); iz toga vremena ima više slika i u Istri. —

T. KOKOLJA, *Apoteza Sv. Dominika*, slika na stropu ispod pjevališta dominikanske crkve u Bolu

